

UZASADNIENIE

W związku z opóźnieniem rozpoczęcia realizacji Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023–2026 uchwalonego przez Radę Ministrów uchwałą nr 242 z dnia 8 grudnia 2023 r. (M.P. poz.1470), zwanego dalej „KPOZ”, spowodowanym ogłoszeniem programu w 2024 r. i połączeniem instytucji kultury odpowiedzialnych za realizację zadań KPOZ w jego pierwotnej wersji, tj. Narodowego Instytutu Dziedzictwa z Narodowym Instytutem Konserwacji Zabytków w czerwcu 2024 r., konieczne jest dokonanie zmian KPOZ w drodze uchwały Rady Ministrów, w celu dostosowania liczby i zakresu zadań przewidzianych tym programem do możliwości ich wykonania w skróconym czasie, czyli do końca 2026 r.

Elementy KPOZ, które pozostaną bez zmian to zadania: „Wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami”, „Wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom”.

Elementy KPOZ, które pozostaną ze zmianami to: zadanie „Rozwój zasobu dokumentacyjnego 3D”. Zmiana ww. zadania polega na ograniczeniu ilości liczby modeli 3D obiektów zabytkowych do 10. W dotychczas obowiązującym KPOZ miało zostać wykonanych 20 tych modeli. Zadanie „Model i system wartościowania zabytków” pozostaje bez zmian. Zgodnie z brzmieniem obowiązującego KPOZ zadanie to ma wykonać Departament Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Projekt uchwały przewiduje, że za jego realizację odpowiedzialny będzie Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Nowy element KPOZ to zadanie „Weryfikacja stanu zasobu zabytków architektury wchodzącej w skład zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”.

Elementy KPOZ, które nie będą realizowane: „Ochrona wielkoobszarowych zespołów architektury obronnej”, „Weryfikacja i klasyfikacja zabytków techniki kolejowej”, „Weryfikacja i klasyfikacja zabytków techniki związanych z przemysłem wydobywczym”, „Weryfikacja i klasyfikacja zabytkowej architektury osad związanych z gospodarką leśną”, „Plany zarządzania dla pomników historii”, „Wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych”, „System bezpieczeństwa zabytków”, „Projektowanie konserwatorskie”, „Implementacja konwencji UNESCO z 1972 r. do ustawy o ochronie zabytków”, „Wdrożenie Konwencji z 2001 r.”, „Współpraca międzynarodowa z UNESCO – ICOMOS-ICCROM-UE”, „Wsparcie procesu tworzenia planów zarządzania dla miejsc

światowego dziedzictwa w Polsce”, „Cyfryzacja procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków”, „Program szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków”, „Rozwój programu AZP+”, „Digitalizacja i udostępnianie zasobu archiwalnego”, „Rozwój portalu zabytek.pl”, „Premia zabytkowa”, „Alternatywny sposób finansowania opieki nad zabytkami –crowdfunding”, „Strategia przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków”, „Twój dom – dialog z tradycją”, „Upowszechnianie tradycyjnych, neutralnych dla środowiska, metod i technik rzemieślniczych – „Szkoła rzemiosł CAD” „Warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich”, „Wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych”, „Proces prowadzenia inwestycji w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów”, „Włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach”, „Badania społeczne i statystyczne dotyczące dziedzictwa kulturowego”, „Pomiar wpływu kultury i dziedzictwa na rozwój społeczny”, „Kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące ochrony dziedzictwa”, „Edukacja o dziedzictwie z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami” oraz „Forum Posiadaczy Zabytków przy Generalnym Konserwatorze Zabytków”.

Uzasadnienie wyboru działań, które będą realizowane i zostaną zakończone:

Zasadniczym kryterium przy wyborze zadań, które pozostaną w zmienionym KPOZ była realna szansa na ich wykonanie w skróconym czasie bez szkody dla ich jakości merytorycznej. Zdecydowano się na realizację bez zmian trzech zadań: „Wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami”, „Wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom”, „Model i system wartościowania zabytków”.

W zadaniu „Rozwój zasobu dokumentacyjnego 3D” zmiana polega na ograniczeniu ilości liczby modeli 3D obiektów zabytkowych do 10. W obecnie obowiązującym KPOZ zakłada się wykonanie 20 dokumentacji. Z uwagi na skrócony czas nie jest to możliwe. Projektowana uchwała przewiduje, że wytypowanych zostanie 10 drewnianych kościołów na ścianie wschodniej. Realizacja zadania nawet w okrojonej wersji ma duże znaczenie w kontekście toczącej się wojny w Ukrainie.

Dodano zadanie „Weryfikacja stanu zasobu zabytków architektury wchodzącej w skład zasobu własności Rolnej Skarbu Państwa” ponieważ Generalny Konserwator Zabytków zawarł porozumienie z Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, w dniu 15 października

2021 r., zgodnie z którym na mocy art. 2 ust. 3, współpraca miałaby polegać m.in. na rozpoznaniu zasobu zabytkowego na terenach stanowiących własność Skarbu Państwa wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, którymi gospodaruje Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa lub spółki w stosunku do których prawa z udziałów albo akcji wykonuje Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. W celu wywiązania się z porozumienia uznano za zasadne uwzględnienie przedmiotowego zadania.

Projekt uchwały przewiduje zmianę harmonogramu, zgodnie z którą prace rozpoczną się w III kwartale 2025 r. oraz kwoty na realizację KPOZ, która wyniesie 4 956 480 zł. Oszczędności wynikające ze zmniejszenia liczby zadań wyniosą 50 839 570 zł (z planowanej pierwotnie kwoty 55 796 050 zł).

Projekt uchwały przewiduje ograniczenie kręgu wykonawców KPOZ do jednego podmiotu - Narodowego Instytutu Dziedzictwa przy współpracy z wojewódzkimi konserwatorami zabytków. W sytuacji gdy realizacja wymienionych w KPOZ zadań będzie wymagała zaangażowania innych podmiotów: organów administracji publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych (NGO's) wówczas zostaną one włączone do jego realizacji na zasadzie porozumienia.

Merytorycznie planowanym efektem i celem głównym zmienionej projektowanej uchwały KPOZ jest: **„Zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce”**. Do realizacji celu głównego opracowano następujące trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości, podzielony na dwa działania:

Kierunek działań 1.1: Podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego,

Kierunek działania 1.2.: Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości,

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków:

Kierunek działań 2.1: Nowe technologie w ochronie zabytków,

Cel szczegółowy 3: Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja),

Kierunek działań 3.1: Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian
klimatycznych,

Kierunek działań 3.2: Edukacja w zakresie wartości dziedzictwa kulturowego.

Projekt uchwały Rady Ministrów realizuje upoważnienie ustawowe wynikające z art. 84 w związku z art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, z późn. zm.). Powyższe przepisy nakładają na ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego obowiązek przygotowania, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, projektu krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Projekt uchwały jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Regulacje zawarte w projektowanej uchwale nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. z 2004 r., poz. 2039 z późn. zm.), zatem nie podlega ono notyfikacji.

Projektowana uchwała nie wymaga przedstawienia organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z § 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) projektowana uchwała została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wejście w życie projektowanej uchwały nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanej uchwały środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Wejście w życie projektowanej uchwały w dniu następującym po dniu ogłoszenia nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego ponieważ projektowane przepisy nie ingerują w prawa i obowiązki obywateli.